

سفرنامه کلات

دو جلد در یک مجلد

فصلی از انقلاب مشروطیت ایران

احمد مجدالاسلام کرمانی

انتشارات آشیان

سرشناسه	: مجدالاسلام کرمانی، احمد، ۱۳۴۲-۱۳۸۸ق.
عنوان و نام پدیدآور	: سفرنامه کلات: فصلی از انقلاب مشروطیت ایران / احمد مجدالاسلام کرمانی.
مشخصات نشر	: تهران: آشیان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۲۸ ص.
شابک	: 978-600-7293-64-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ق. Iran -- History -- Constitutional Revolution, 1906-1909
موضوع	: سفرنامه‌های ایرانی Travelers' writings, Iranian
رده بندی کنگره	: ۱۴۰۷DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۷۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۴۰۱۲۴

www.ketab.ir

انتشارات آشیان

سفرنامه کلات

احمد مجدالاسلام کرمانی

صفحه‌آرایی: ابراهیم توکلی

طراحی جلد: محسن سعیدی

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰۰ تومان

مرکز فروش: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۵، طبقه اول

تلفن: ۶۶۹۷۲۷۹۲ ۰۹۱۲۱۳۹۹۶۲۵

Ashian2002@yahoo.com

ISBN: 978-600-7293-64-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۹۳-۶۴-۵

تمامی حقوق این اثر محفوظ می‌باشد. تکثیر یا تولید مجدد آن به صورت کلی و جزئی و به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و نشر الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

فهرست

۷	مقدمه
۲۵	فصل اول: شهادت ضمیر
۳۱	فصل دوم: اسارت و کیفیت گرفتاری
۵۱	فصل سیم: نفی بلد
۵۹	فصل چهارم: رفقای من چه کسانی هستند
۶۹	فصل پنجم: گناه ما چه بوده است
۸۵	فصل ششم: شمه‌ای از تاریخ
۱۰۱	فصل هفتم: از خاتون آباد تا خراسان
۱۳۳	فصل هشتم: میهمان‌خانه آصف‌الدوله
۱۴۳	فصل نهم: شرفیابی حضور
۱۵۷	فصل دهم: در تغییر وضع محبس
۱۶۵	فصل یازدهم: در وقایع محبس
۱۷۵	فصل دوازدهم: مسافرت به کلات یا تبدیل محبس
۲۱۳	فصل سیزدهم: اوضاع داخلی ما در ایام حبس کلات
۲۶۳	فصل چهاردهم: وقایع عمده متفرقه که در زمان توقف ما در کلات واقع شد
۳۳۳	فصل پانزدهم: محاکمات کلات

مقدمه

سفرنامه کلات حاصل تبعید کوتاه مدت مجدالاسلام، روزنامه نگار و از آزادیخواهان دوره مشروطه است. او می نویسد: «این که اقدام خلق و قیام ملت منجر به حصول نتیجه شود: باید قبل از وقت خیال حریت و فواید عدالت را در میان مردم منتشر نموده، نتایج وخیمه ظلم و استبداد را از پیش به گوش هر کس خواند و فهماند. مرکز اذهان داشته، قلوب عامه را مایل به آزادی و طالب عدالت کنند.»

مجدالاسلام در سفرنامه کلات از وقایع دوران مشروطه سخن نمی گوید. بلکه مقصود او نشان دادن گوشه هایی از زندگی پرمشقت و اندوهبار مردم، شیوه معیشت آنان و روابط بی ضابطه و خودسرانه عمال و مأموران حکومت استبدادی با عامه است. هدف او نشان دادن زندگی طبقات فرودست جامعه به ویژه روستاییان و کشاورزان در دوران حکومت مطلقه و نامحدود؛ پادشاهی و والیان و حکمرانان ولایات است که خود را صاحب جان و مال مردم می دانستند؛ و اراده آنان تنها قانون حاکم بر توده مردم بوده؛ «در مملکتی که پنج شش هزار سال حکومت مستبده مستقله بوده، هر پادشاهی ده درجه بالاتر از ذات الوهیت مطاعیت داشته هر امیری و هر مجتهدی، هر سرتیپی، بلکه هر کدخدای محله ای، هر فراشی صاحب اختیار جان و مال تمام هستی تبعه بوده. و هیچ وقت مسئول اعمال خود نبوده اند.»^۱

۱. مجدالاسلام، متن خطی - رساله مطبوعه علیه اسلامبول.

۲. مجدالاسلام، انحطاط مجلس ص ۹۲.

مجد، نمونه‌هایی از نتایج وخیم استبداد و رفتار و تصمیمات جاهلانه حکومتگران را شرح می‌دهد که منتهی به سیاه‌روزی مردم می‌شود. در دوره قاجار ایران دارای ارتش و پلیس منظم و مقتدری نبوده که بتوانند کنترل دقیقی بر رفتار و افکار مردم داشته باشند.

اما خواب غفلت و بی‌خبری عامه از حقوق انسانی و سپردن سرنوشت خود به قضا و قدر، بی‌سوادی ملت که به تدبیر حکومتگران از نعمت مدرسه و دانش بی‌بهره‌اند. در شرایطی که بنا به ساختار جامعه، عوام به سادگی پذیرای نظم نو و فرهنگ جدید نیستند؛ به عقایدی که قرن‌ها به آنان القا شده و پدرانشان به آن اعتقاد داشته‌اند، پایبندی بیشتر و محکم‌تری دارند. و قواعدی را که بر پایه عقل و یافته‌های جدید به آنان عرضه می‌شود کمتر می‌پذیرند و به همان زندگی رقت‌بار ادامه می‌داده، تصور نمی‌کردند که می‌توان بیش از این اسیر چهار فلاکت نباشند و ستم را نپذیرند. با این همه در پایان سده نوزدهم و آغاز سده بیستم میلادی، روابط بازرگانی و تجاری ایران با همسایگان و دولت‌های اروپایی، بیش از همه روسیه و انگلستان گسترش یافت و اقتصاد بدوی و روستایی ایران را دگرگون ساخت. با گسترش مناسبات بازرگانی و آشنایی روشنفکران و تجار با ترقیات اروپاییان اندیشه‌های آزادیخواهانه گسترش یافته، تحول عمیقی در جامعه پدید آمد. نقش روزنامه‌نگاران در نبودن وسایل ارتباط جمعی دیگر، در این تحول چشم‌گیر است و کینه نیروهای ارتجاعی نسبت به روزنامه‌نگاران ناشی از آگاهی بخشی اهل قلم است. سرانجام نفوذ بخشی از روحانیون که طرفداری از حق مردم و عدالت اسلامی می‌کردند، و روشن‌بینی روشنفکران دست به دست هم داد و رهبری نهضت مشروطه را به وجود آورد. در این میان پیشه‌وران و اصناف نیز نقش مهمی داشتند و تا سرحد توان در انقلاب شرکت کردند.

مجدالاسلام کتابش را با شرح کامل دستگیری خود و غارت مأموران حکومتی شروع می‌کند.